

O D R A

Choć jeszcze niedawno odra była bardzo powszechnie spotykaną chorobą zakaźną wieku dziecięcego, teraz zachorowania na nią należą raczej do rzadkości. Stało się tak głównie za sprawą szczepień ochronnych.

Wywoływana przez wirusa paramyxovirus morbilli choroba ta rozprzestrzenia się drogą kropelkową. I tak najłatwiej jest się nią zarazić podczas bezpośredniego kontaktu z chorym. Jeżeli mieliśmy styczność z wydzieliną z jamy ustnej chorego, kichał on w naszej obecności lub kaszlał, to w razie, gdy nie byliśmy szczepieni na odrę lub nie przechodziliśmy tej choroby, istnieje poważne ryzyko zachorowania na nią. Do zakażenia może dojść nawet w czasie kontaktu ze łzami chorego lub z jego moczem. Odrą można się zarazić nawet przed pojawieniem się jej pierwszych wyraźnych objawów. Jest to okres od 3, nawet do 5 dni przed wystąpieniem charakterystycznej wysypki i trwa aż do 4 – go dnia od pojawienia się tych pierwszych zmian skórnych. Zachorowania na odrę najczęściej pojawiają się w okresie wiosennym. Dorośli, choć rzadko, ale na odrę chorują, co związane jest z nieprzechodzeniem tej zakaźnej choroby w okresie dzieciństwa lub brak szczepienia. Niemowlęta zazwyczaj mają wrodzoną odporność uzyskaną od matki, jednak po ukończeniu 6 miesiąca życia zanika ona samoistnie.

Objawy i przebieg choroby

Przebieg odry składa się z kilku charakterystycznych etapów.

- Pierwszy okres, to wylęganie się choroby po kontakcie i zarażeniu wirusem. Może trwać od 9 nawet do 14 dni. Niestety jest zupełnie bezobjawowy, a jedyny symptom, jaki może go cechować to nieustępujący stan podgorączkowy.

- Drugi etap trwa od 3 do 4 dni i dość często mógłby być źle zdiagnozowany, gdyż bardzo przypomina objawami początek zwykłej infekcji wirusowej. Takie przypuszczenie może potwierdzać stan podgorączkowy, który przechodzi w podwyższoną temperaturę ciała w granicach od 38°C do nawet 40°C, kichanie, katar i suchy, męczący, potocznie określając, jakby szczekający kaszel u dziecka. Ale oprócz tych niejednoznacznych symptomów, pojawiają się jeszcze inne, które na szczęście pozwalają wyraźnie ocenić stan zdrowia dziecka. Jest to bardzo duża wrażliwość na światło, tak zwany czasowy światłowstręt, nagminne łzawienie oczu i ich zaczerwienienie. Do tego twarz dziecka sprawia wrażenie ciągle zapłakanej. Jest jeszcze jeden typowy dla odry objaw, który staje się widoczny w tym okresie. Na błonie śluzowej policzków, na wysokości dolnych zębów trzonowych pojawiają się niebiesko białe plamki, nazywane plamkami Filatowa - Koplika. Dodatkowym objawem jest gruby nalot na języku chorego dziecka i nalot na migdałkach.

- W czwartym, piątym dniu choroby, rozpoczyna się etap trzeci - charakterystycznie nasila się wysypka. Znane jest określenie, że odra wchodzi przez głowę, a wychodzi przez nogi. Faktycznie, ma ono swoje podstawy, ponieważ wysypka podczas trwania odry najpierw pokazuje się za uszami, na twarzy i na szyi, a dopiero potem stopniowo zaczyna schodzić „w dół” dotykając pozostałych części ciała i ostatecznie zatrzymuje się na kończynach dolnych. Co ciekawe, gdy w ostatnim etapie, wysypka ustępuje, dzieje się to w tej samej kolejności, czyli zanika od najwyższych do najniższych partii ciała. Okres występowania wysypki wynosi ok. tygodnia czasu. Jest ona bardzo typowa, gdyż tworzące się na skórze

zmiany mają postać najpierw bladuroróżowych, potem ciemnoróżowych i wreszcie brunatnych plam gruboplamistych, które wraz z mijającym czasem zaczynają się łuszczyć. Miejscami mogą się pojawiać jaśniejsze pasma, tworzące jakby obraz „skóry tygrysa”. Na tym etapie śluzówki jamy ustnej chorego dziecka są bardzo zaczerwienione. Gorączka, systematycznie opada.

- Gdy temperatura ciała spada i spada, w końcu osiąga swój właściwy poziom. W tym czasie skóra jest już dość złuszczone z powodu ustępowania zmian skórnych. Patrząc na skórę na tym etapie mamy wrażenie, jakby była brudna. Jest to ostatni okres choroby, etap zdrowienia.

Niestety nie każdy przypadek odry przebiega podobnie. Pojawia się u dzieci nie tylko w swojej ostrej postaci. Może mieć łagodny obraz pozbawiony wysypki lub mieć nawet przebieg krwotoczny, cechujący się małopłytkowością. Stąd tak ważna jest baczna obserwacja dziecka, a w razie pojawienia się podejrzenia o możliwe zachorowanie na odrę, jak najszybszy kontakt z lekarzem pediatrą.

Leczenie

Pierwszym krokiem w razie podejrzenia odry jest kontakt z lekarzem. To on zdiagnozuje czy dziecko może na czas choroby przebywać w domu i poddać się tam leczeniu objawowemu, czy w razie cięższej postaci choroby będzie musiało zostać na leczeniu w szpitalu. Niestety odra jest chorobą, która wymaga podczas leczenia powstałych objawów ciągłego leżenia w łóżku, co w przypadku mniejszych dzieci jest bardzo trudne do realizacji, jednak jest konieczne. Drugim utrudnieniem, jakie pojawia się podczas leczenia domowego jest zachowanie zasady izolacji. A odra jest bardzo zaraźliwą chorobą, stąd konieczność, odosobnienia malucha. Dziecko powinno przebywać w oddzielnym i zaciemnionym pokoju, do którego nie będzie docierało światło słoneczne. Na wieczorną porę warto wymienić w lampach żarówki, na takie, które dadzą przyciemnione, jakby stłumione światło. Takie działanie tłumaczone jest dużą wrażliwością chorego dziecka na światło. Należy zwrócić uwagę na to, aby temperatura w pomieszczeniu, w którym przebywa maluch nie była zbyt niska lub za wysoka, gdyż wirus powodujący odrę na takie zmiany jest bardzo wrażliwy. Powietrze nie może być przesuszone, gdyż utrudni to dziecku oddychanie i sprawi dodatkowo ból podczas przełykania, a błony śluzowe w jamie ustnej są i tak już dość zaczerwienione. Pokój powinien być też często wietrzony. Dziecko nie może być przegrzewane, dlatego do leżenia w łóżku nie należy go grubo ubierać.

Pokarmy przygotowywane dla chorego dziecka nie powinny mu sprawiać trudności z przełykaniem, dlatego warto je przygotować w formie łatwej do skonsumowania konsystencji. Nie wolno podawać ostrych, kwaśnych lub pikantnych potraw, które tylko bardziej podrażnią i tak już zajęta stanem zapalnym śluzówkę jamy ustnej. Wskazane jest często dopajanie dziecka, gdyż z uwagi na jego stan może mu grozić odwodnienie, jednak w te dni choroby nie powinno się podawać maluchowi soków owocowych. Doskonałe będą herbatki, niegazowana woda mineralna lub mleko z dodatkiem miodu i odrobiny czosnku. Dziecko nie może przemęczać oczu, oglądaniem bajek w telewizji lub długim czytaniem książek. Oczy powinny dużo odpoczywać, wskazane jest nawet robienie kojących okładów rumianku lub świetlika na powieki. Ze środków farmakologicznych bardzo dobrze jest

podawać witaminę A w dawce potwierdzonej przez lekarza. Jej brak może powodować ciężkie przechodzenie odry, a to wiąże się z wieloma zagrożeniami dla zdrowia.

Oczywiście w sytuacji, gdy temperatura przekracza 38°C lub dziecko jest bardzo przemęczone, można mu podać środek przeciwgorączkowy, który działa także przeciwbólowo. W razie silnego kaszlu, wskazane jest podanie syropów łagodzących suchy kaszel. Chore dziecko musi być pod naszą stałą obserwacją, gdyż wystąpienie jakichkolwiek dziwnych objawów dodatkowych w tym drgawek, nagłego podwyższenia temperatury, krwawienia z dziąseł lub sztywności w karku, konieczny jest pilny kontakt z lekarzem!

Groźne powikłania

Do najczęściej spotykanych powikłań z powodu zachorowania na odrę należą:

- Zapalenie ucha środkowego
- Zapalenie krtani
- Zapalenie płuc
- Zapalenie mięśnia sercowego
- Odrowe zapalenie opon mózgowych – najgroźniejsze z powikłań odrowych
- Skaza krwotoczna
- Zapalenie spojówek lub zapalenie rogówki

Poważne powikłania najbardziej zagrażają osobom dorosłym przechodzącym odrę i dzieciom z objawami niedożywienia, krzywicą oraz w wieku od 6 miesięcy do 2 roku życia.

Zalecana profilaktyka

Tylko przechorowanie odry daje odporność na powodującego ją wirusa, do końca życia. Ale, aby nie chorować, a mimo to być odpornym konieczne trzeba stosować szczepienia. Dlatego w kalendarzu szczepień, mieści się to przeciwko odrze, które powiązane z różyczką i świnką jest obowiązkowe do wykonania dzieciom w wieku od 13 do 14 miesiąca życia. W 10 roku życia dziecko powinno być zaszczepione powtórnie.

Ale szczepienia dotyczą nie tylko dzieci. Osoby dorosłe także nie powinny ich lekceważyć. A odra jest mimo naszych ucywilizowanych czasów zbiera duże żniwo powodując w ubogich krajach falę śmierci nie tylko pośród niedożywionych dzieci.